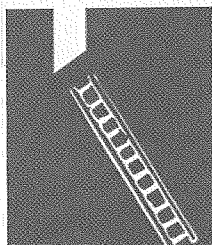

Työrauha

OPETTAJAN KOLME KAIKKEIN TÄRKEINTÄ KEINOA

Työrauhasta puhuttaessa painetaan usein paniikinappulaa ja sanotaan, että opettajan auktoriteetti on hukassa ja käytöshäiriöt karanneet kärsistä. Tässäkin asiassa on silti paljon vaihtelua. Peruskoulussa olen nähnyt paljon useammin rauhallisia kuin meluisia luokkia. Työrauhan puutteet ovat silti todellisuutta. Erilaiset kyselytutkimukset ovat osoittaneet, että liian suuri vähemmistö sekä opettajista että oppilaista kärsii levottomasta kouluympäristöstä.

Opettajat panevat lasten levottomuuden helposti kotikasvatuksen piikkiin, eivätkä tässä ole ihan väärässä. Yhtä oikeassa ovat oppilaat, jotka katsovat, että järjestyksen säilyttäminen kuuluu opettajan velvollisuuksiin. Oppilaat sanovat, että jotkut opettajat osaavat pitää järjestystä, toiset eivät. Johtuivat häiriöt sitten mistä tahansa, opettajalla on joka tapauksessa käytettävissään keinoja, joiden avulla hän pystyy parantamaan oppilaan käyttäytymistä usein hyvinkin lyhyessä ajassa. Kun tutkijat ovat seuranneet, miten jotkut opettajat pystyvät pitämään hyvän järjestyksen luokissaan, he ovat löytäneet seuraavat kolme keinoa.

1. Toimivat säännöt ja rutiinit

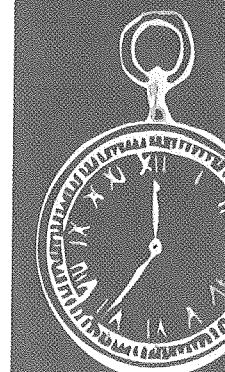
Opettajat, joiden luokissa säilyy koko vuoden hyvä järjestys, eivät ota annettuna sitä, että oppi-

laat osaavat käyttäytyä. Nämä opettajat aloittavat jokaisen lukuvuoden sillä, että luokalle tehdään yhteisesti säännöt ja ne opetellaan huolellisesti. Sääntöjä on yleensä vain muutama, mutta niitä täydentävät luokan kirjoittamattomat rutiinit. Esimerkiksi tuntien alut ja loput tai liikkuminen luokassa ovat asioita, jotka tapahtuvat vakiintuneiden sopimusten ja tapojen mukaan.

Opettajat täytyy etenkin lukuvuoden alussa huolellisesti valvoa sääntöjen noudattamista. Kun joku vastaa ilman lupaa, siihen on aina puuttuttava. Sääntöjen rikkomukset on aina huomattava ja niihin pitää vastata. Tänä syksynä näin liikennevalotaulun erään luokan etuseinässä. Valoihin oli kiinnitetty teipillä luokan viisi tai kuusi perussääntöä. Kun säännön noudattaminen edistyi, sääntö matkasi punaisista valoista keltaisen kautta kohti vihreää. Tällainen taulu pitäisi olla jokaisen luokan etuseinässä. Kyseisen luokan opettaja myös seurasi valppaasti mahdollisia häiriöitä, kuten luvaton puhumista, ja puuttui siihen heti. Häiriöt yleensä kehittyvät vähitellen siten, että oppilaat huomaavat, ettei sääntöjen rikkomisesta seuraa mitään. Siksi on ensiarvoisen tärkeää korjata kaikki rikkeet. Silloin estetään häiriöitten kasvaminen.

2. Hyvä suhde oppilaisiin

Kirjassa "Meidän koulu" (2009) opettaja Eija Rei-

nikainen kuvailee yhtä opetusvuottaan luokassa, joka tunnettiin vakavasta häiriköinnistä. Reinikainen sai luokan vähitellen haltuunsa omalla ystävällisyydellään. Kun oppilaat huomaavat, että opettaja pitää heistä, oppilaatkin alkavat pitää opettajastaan. Tällainen vastavuoroisuus ihmisten välisissä suhteissa toteutuu oikeastaan automaattisesti. Meidän on mahdotonta kauan murjottaa ihmiselle, joka eri tavoin osoittaa arvostavansa meitä. Tämä vastavuoroisuuden laki on opettajan tärkein työkalu oppilaiden ohjauksessa. Rakenna hyvää suhdetta oppilaisiin, etenkin niihin, jotka ovat pahimpia häiriköitä. Kun itse kunnioitat oppilaita, hekin alkavat kunnioittaa sinua. Ja silloin he tekevät niin kuin sinä pyydät. Muista silti ensimmäisessä kohdassa mainittu kurinpito: rikkeisiin on aina puututtava. Reinikaisen artikkeli osoittaa silti, miten opettajan joskus kannattaa käyttää diplomaattista harkintaa tässäkin asiassa.

3. Hyvä opetus

Koulussa ollaan oppimista varten. Opettajan ja oppilaiden välillä vallitsee sanaton sopimus. Sen mukaan oppilaat noudattavat opettajan ohjeita, kunhan opettaja vuorostaan antaa heille hyvää opetusta. Jos tunti on huonosti suunniteltu, liian vaikea, liian helppo, liian hyppelhtivä tai ties mitä, oppilaat katsovat, että sopimus

on sanottu myös heidän puoleltaan irti. Hyvän työrauhan kivijalka on se, että opettaja hoitaa oman osuutensa sopimuksesta.

Yllä esitetyt kolme peruskonstia toimivat takuuvarmasti. Niiden avulla opettaja pystyy nopeasti parantamaan oman luokkansa työrauhaa. Jos näistä konsteista jonkun huonon puolen voi keksiä, se on ehkä siinä, että kaikki kolme keinoa vaativat hieman lisätyötä. Lapsen käytöksen korjaaminen vaatii aikuiselta sitä, että hän on järjestelmällinen, johdonmukainen ja jaksaa panostaa kasvatustyöhön. Televisiossa pyörivä "Lapsityrannit"-sarja on tässä suhteessa opettavaista katsottavaa.

Timo Saloviita

erityispedagogiikan professori

Timo Saloviita
 Professori, erityispedagogiikka (Professor, Special Education)
 Opettajankoulutuslaitos (Department of Teacher Education)
 PL 35 (P.O. 35)
 40014 Jyväskylän yliopisto (FI-40014 University of Jyväskylä)
 FINLAND
<http://users.jyu.fi/~saloviit/>

LÄHTEET

Saloviita, T. (2007). Työrauha luokkaan. Löydä omat toimintamallisi. Jyväskylä: PS-Kustannus.
 Saloviita, T. (toim) (2009). Meidän koulu. Keinoja työrauhan ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseen. Jyväskylä: PS-Kustannus.